

Moralister för sexuell

Ett antikvariatfynd från sextioalet, Lars Ullerstams "De erotiska minoriteterna", föranleder Jacob Rennerfelt till melankoliska reflektioner. Dåtiden framstår i bjärt kontrast mot dagens nymoralistiska stormvåg.

DEBATT

Sextioalet förknippas med sexuell frigörelse. Sex upphörde att vara något fullt och syndigt, som endast hade till utgångspunkt att garantera människans fortplantning. Nu skulle det vara kul, tyckte man.

En känd kvinnlig sexualdebattör talade om sex "för vänskaps skull". Den politiska kampen inriktades på bättre sexualundervisning, mot censur, tolerans mot homosexuella och för en friare syn på sex över huvud taget.

Det var då. Nu har pendeln svängt. Nymoralismen tycks vara över oss. Pornofilmer är skadligt och framträdande politiker talar automatiskt om våldtäkt så fort en kvinna har sex på film. Sexualbrottskommittén vill förbjuda posering på sexklubbar som Tabu (kan vi lita på att näringsminister Björn Rosengren stoppar förslaget?).

Ett nej är inte längre ett nej

Det tummas också på rättssäkerheten, som den sanna kommitté vill rensa ut vankämbegreppet för att garantera fler fallande domar. Ett nej är inte längre ett nej. För det behövs inte längre ett nej, så att säga. Vi har nu en tämligen enad front av förbudsvivare. Då som nu sällar sig moderaterna till de inskränkta skara, även om de inte lika ledande idag som på sextioalet. Moderatkvinnornas Beatrice Ask hävdar med tvärsäkerhet att den "glada horan" inte existerar och verkar närmast tycka att prostitution är detsamma som slaveri. I vissa avseenden tycks det därför som om man kan tala om

sexuell backlash, fjärran från det upplysta samhälle som den unge psykiatrikern Lars Ullerstam eftersträvade i sin bok "De erotiska minoriteterna".

Boken utgjorde ett centralt inslag i sextioalets debatt och blev en succé som bland annat översattes till nio språk. Ullerstam var kritisk till att de sexuella frigörelsen reserverades för de heterosexuella. Sverige utgjorde, enligt Ullerstam, ett erotiskt privilegiesamhälle och han försvarade de erotiska minoriteterna – det vill säga i stort sett alla andra sexuella läggningars – rätt till njutning.

Boven i dramat

Ullerstams ilska riktade in sig både mot omgivningens diskriminering och statsmakterns diskriminering av de sexuellt avvikande. Men kristendomen var den stora boven i dramat. "Den som har en 'pöjvers' sexualdrift och råkar bli född i en kristen välfärdsstat har troligen haft en särdeles ötur", konstaterade han och ansåg att det var bättre ställt i frammande kulturer och under antiken där man hade en mer fördomsfri inställning.

Ullerstam väjde inte för det mest kontroversiella. Även om han inte försvarade, så visade han åtminstone viss förståelse för pedofilerna. Med stöd av två kvinnliga forskare hävdade han att barnet snarare tog skada av "moderns hysteriska och bigotta reaktion" än av den sexuella kränkningen.

Ullerstam tyckte att pedofilernas sexualnöd var "ett problem att lösa för morgondagens människosinnade samhälle".

Så här 36 år efteråt kan man konstatera att inte mycket har gjorts för att förbättra pedofilernas situation. Få lär beklaga det. Även Ullerstam hör numera till denna skara. Till de mer makabra inslagen hörde att Ullerstam trodde att det fanns människor "som med glädje skulle testamentera sina lik åt nekrofiler".

Har nutidsrelevans

Men bortom det makabra och provokativa utmärks Ullerstams pamflett av ett genuint engagemang för samhällets erotiska olycksbarn. I sitt reformprogram föreslog han inrättandet av bordeller för att lindra den sexuella nöden i samhället. Ullerstam var övertygad om att unga människor av bägge könen

Pendeln har svängt – från en fri syn på sex till en nymoralism, skriver Jacob Rennerfelt. Ett exempel, förbjuda posering på sexklubbar.

skulle komma att söka sig till detta "människovårdande yrke" och föreslog att personalen skulle kallas för "erotiska samariter".

Stora delar av Ullerstams tankar har nutidsrelevans. Med undantag för de homosexuella, som redan Ullerstam konstaterade

anser ha

var de kan m många

Ung mans färd mot döden

I april 1992 liftrade Christopher Johnson McCandless till Alaska och vandrade ensam ut i vildmarken norr om Mount McKinley.

Fyra månader senare påträffades hans döda kropp. Jon Krakauer berättar historien i *In i vildmarken*.

McCandless försöker frigöra sig från en dominerande fader och längtar efter ett naturligare liv. Känslomässig läsning av Tolstoj och Thoreau väcker drömmen om det "sanna" livet någonstans bortom Förortsamerikas välansade gräsmattor och trista grillpartyn. Han går ut från universitetet som en av de bästa, men bryter kort därpå med sina föräldrar och försvinner spårlost. Han följer en stor amerikansk tradition, pionjärandän, men han gör det på ett mer kompromisslöst sätt än de flesta. Kanske smittad av nietscheansk övermänniskofeber.

Vore det inte för att McCandless var en exceptionellt intelligent person, som gör ett outplånligt intryck på alla han möter, skulle historien om hans liv och död inte vara särskilt tänkbar. Men hans jakt på oförfälskade upplevelser var kompromisslös och årig, vilket gör honom

intressant som något av en idealtyp för alla dessa unga män som bryter upp från den bekväma civilisationen för att prova på att leva under ytterst primitiva och påfrestande omständigheter, ibland under kortare perioder, ibland i årtal.

Formodligen drevs Alex Supertramp, som han själv kallade sig, som alla andra "äventyrare" av en mörk energi. Det man kan fundera över är varför den i Alex fall måste gå hand i hand med en dumdristighet, som gör att han inte utrustar sig på ett adekvat sätt för att ha en reell överlevnadschans. "In i vildmarken" är fascinerande läsning, som behandlar eviga teman om mod, dårskap, liv, död och den där lång-

En jakt på det oförfälskade.

Verklighetsbaserat äventyr

In i vildmarken
Jon Krakauer
Övers.: Ola Klingberg
Forum, 1999

tan bort till något mer äkta; en hållning som naturligtvis lika gärna kan ses som ett uttryck för oförmåga att klara den vardagliga verklighetens tuffa krav. Krakauer har belyst en värld av längtan, febrig civilisationskritik och närmast mystisk hänryckning. Om Alex Supertramp var en hjälte eller en "looser", är upp till var och en att avgöra.

KAJ SVENSSON

Folkupproret har startat

Kampen förs nu på bred front, i Danmark, i Finland, i Norge. I Sverige leds korståget av den nybildade organisationen Skrivihop.

"Vi kan inte vara tysta längre", konstaterar bildarna av upproret på webben.

Med kampknappar, fasansfulla exempelsamlingar, medlemsvärning och klistermärken för "taktisk mini-affischering" tar Skrivihop upp striden med det allt mer utbredda språkfelet.

Ni vet när det blir "sjö nära tomt" i stället för "sjö nära". Eller svårutolkade "rök fritt", "sex kantiga glas" och det fullständigt sanslösa "kort hårig sjuk sköterska".

Klistermärken med "WARNING! Särskrivning" går att beställa, 50 stycken för tjugo kronor. Kampknappar avsedda att sätta på

webbsidor tillhandahålls liksom den godkändknapp som erhålles efter granskning av organisationens experter.

Skrivihop är inne i en intensiv värningskampanj och har nu närmare 800 medlemmar. Medlem blir den som registrerar sig och avlägger medlemseden som avslutas med "Så hjälpe mig SAOLI".

"Kampen lever i hela Norden", utropar föreningen och hänvisar till de finska kamraterna i Kampanjen Mot Skriv Fel, danska Folkfronten af intelligente Danskere til Udvigling af Sprog-lik Omhu (omsorg) och norska Astronomer (!) Mot Ordledning.

Stöd kampen! Bli medlem! Besök hemsidan [http://skrivihop.nu/!](http://skrivihop.nu/)

Som någon skriver i sidans gästbok: "Skit bra sida!"

LENNART LUNDQUIST